

Vladimír Bystrov

Zdroj: ČTK

Výbor „Oni byli první“ Rehabilitace a odškodnění obětí sovětských represí po roce 1945

ANASTAZIE KOPŘIVOVÁ¹

Od bouřlivého konce listopadu roku 1989 neuplynula dlouhá doba a společenské poměry v Československu se skutečně začaly měnit – pro někoho příliš rychle, pro jiné pozdě a pomalu a pro někoho, kdo na změny po celý život skutečně toužebně čekal, to bylo tak pozdě, že už se změn nedožil. Ti, kteří se dočkali a dožili, mohli si už v roce 1989 přečíst prozatímní neúřední překlad Všeobecné deklarace lidských práv, schválené 10. prosince 1948 Valným shromážděním Organizace spojených národů, a 23. dubna 1990 byl Federálním shromážděním České a Slovenské Federativní Republiky přijat zákon o soudní rehabilitaci, který otevřel cestu k nápravě předchozích křivd. Zákon umožnil oživit naděje nesplněné v roce 1968. Ke slovu se přihlásili všichni, kteří nebyli před třiceti lety vyslyšeni a kteří to do 21. srpna 1968 nestihli. Ožil Klub angažovaných nestraníků, přihlásili se postižení násilnou kolektivizací, nespravedlivě odsouzení i ti, kteří vojnu tvrdě odpracovali v útvech PTP. Jeden z hlasů byl ale pro většinu české veřejnosti neočekávaný a neznámý a navíc tvrdil, že právě oni byli v té řadě postižených úplně první.

Mluvčím této skupiny se stal Vladimír Bystrov, zkušený novinář, v té době dokonce zakladatel a představitel Syndikátu českých novinářů, vlivný, úspěšný, cílevědomý a, dovolím si říci, ve své snaze urputně zatatý. Svě články na stránkách denního tisku (*Lidové noviny*, *Mladá fronta Dnes*, *Svobodné slovo* nebo *Lidová demokracie*) a časopisů (především *Reflex* nebo *Orientace*) věnoval problematice poválečného zatýkání československých občanů ruského emigrantského původu, jejich odvezení do Sovětského svazu a odsouzení k nucené práci v nápravných pracovních táborech, rozmístěných především na území Sibiře. Jeho první články s touto tematikou, uveřejněné na stránkách časopisu *Reflex* („Kauza ruského emigranta“ nebo „Zrazení a opuštění“) a napsané se silným emocionálním podtextem, vyvolaly značnou odezvu. Byly to články věnované osudu jeho vlastního ruského otce Nikolaje Bystrova, zatčeného v Praze 20. května v roce 1945 a odsouzeného na deset let pobytu v lágrech gulagu. Patřil k těm nemnohým, kteří otrocké práce přežili a kteří měli to štěstí, že se k rodinám do Prahy po dlouhých deseti letech mohli vrátit.

Díky článkům V. Bystrova se po letech mlčení ozvali ti, kterých se tato problematika také bezprostředně týkala – byly to především manželky a děti obětí gulagu. Předpokládám, že V. Bystrov především očekával zájem a kladnou odezvu českých čtenářů a netušil, že zde stále ještě žije tolik lidí s ruskými kořeny, kteří byli posti

1 Mgr. Anastazie Kopřivová byla členkou Výboru „Oni byli první“ po celou dobu jeho existence v letech 1993–2007. Publikované informace pocházejí z jejích osobních archivů.

žení stejným způsobem jako jeho rodina. Vysvětlit toto jeho překvapení je snadné. V jeho případě se jednalo o smíšené manželství ruského otce a české matky. V. Bystrovovi bylo v roce 1945 pouhých deset let a pomoc postižené rodině tehdy mohli poskytnout pouze příbuzní jeho české matky. Kontakty s rodinami otcových ruských přátel byly na deset let velmi omezeny nebo zcela zpřetrhány.

Postižení stejným osudem, kteří se po přečtení článků ozvali, podvědomě od autora očekávali radu a pomoc. Všichni si uvědomovali, že jako jednotlivci se spravedlnosti nedovolají, ale jejich šance se zvětší, pokud se sjednotí. Tak vzniklo dobrovolné sdružení občanů – Výbor „Oni byli první“. Vladimír Bystrov byl jeho zakladatelem, mluvčím a předsedou od roku 1993 do roku 2007, tj. po celou dobu existence tohoto Výboru. Ustavující zasedání se konalo 24. května 1993 a Výbor byl registrován 16. června 1993 v rámci realizace zákona č. 172/2002 Sb. o odškodnění osob odvezených do Sovětského svazu nebo do táborů, které Sovětský svaz zřídil v jiných státech. Český statistický úřad přidělil Výboru identifikační číslo 4920767.

V době svého vzniku měl Výbor 29 řádných členů, 7 přísedících a 5 čestných členů. Zakládajícími mluvčími Výboru, kteří jsou podepsáni na prvních prohlášeních, se stali pražští Vladimír Bystrov a Ing. Vladimír Skripnik a brněnský Dr. Jiří Teš.² Řádnými členy se mohli stát pouze přímí příbuzní postižených, tj. jejich manželky nebo jejich děti. Většina aktivních členů pocházela z Prahy, ale přihlásili se i lidé z jiných míst Čech a Moravy. Později, když se články informující o vzniku a činnosti Výboru dostaly na stránky ruskojazyčného zahraničního tisku a do rozhlasového vysílání (BBC nebo Hlas Ameriky), přihlásilo se i několik potomků ze zahraničí. Byli to ti, kteří po roce 1948 nebo 1968 ČSR opustili. Jedinou osobou, která nebyla postižena represemi, a přesto se stala řádnou členkou vedení Výboru, byla paní Olga Volfová-Martynová, která se ujala nezáviděníhodné funkce pokladníka.

Název Výboru „Oni byli první“ vymyslel V. Bystrov a trval na něm, i když skeptici namítali, že ti, co chtějí být vždy první, nebývají ve společnosti příliš oblíbení. Generace, která absolvovala české základní školy v padesátých letech, si užila prvenství Rusů víc než dost, vždyť vždy a ve všem museli být naším pravým a jediným vzorem, vždy největším, nejlepším a nezpochybnitelně prvním.

Výbor se snažil stát skutečně fungující organizací včetně všech nezbytných formálních atributů: Stanovy Výboru byly zaregistrovány ministerstvem vnitra, bylo zhotoveno razítko a hlavičkové papíry, založen bankovní účet, pořízen seznam členů a adresář. Byla stanovena výše členského poplatku (50 Kč zápisné a 100 Kč roční poplatek). Všem organizacím, redakcím novin, ředitelům rozhlasových a televizních stanic a jednotlivým významným osobnostem byl zaslán dopis s informací o vzniku Výboru, o jeho poslání a zároveň i žádost o podporu jeho činnosti. V prvních letech se dvakrát měsíčně konala pravidelná zasedání rady Výboru, pravidelně se rozesílaly zápisy z jednání a kontrolovaly výsledky činnosti a jednou za půl roku

2 Viz fotografie v *Securitas Imperii* (2024, č. 45, s. 116).

se měla konat hromadná shromáždění. Přibližně první tři roky existence Výboru se schůze konaly v tehdejším sídle Syndikátu českých novinářů v Praze 1, Pařížská č. 9.

Pokud si Výbor „Oni byli první“ stanovil jako cíl upozornit občany České republiky na svévolné a nezákonné počínání sovětských bezpečnostních složek (Smerš, NKVD) na území cizího, navíc spřáteleného státu, na bezdůvodné zatýkání osob s československým občanstvím, bylo třeba zjistit nejen počet postižených osob a jejich jména, ale i data narození, data jejich zatčení, profese a jejich poslední známé adresy. Mimořádně důležité bylo i zjištění jejich státní příslušnosti. U mladších mužů, kteří v ČSR v rámci Ruské pomocné akce vystudovali, se většinou jednalo o československé státní občanství včetně získání nezbytného domovského práva. Část starší emigrantské generace o československé občanství neusilovala a žila v ČSR pod ochranou tzv. Nansenových pasů, vydávaných a garantovaných Ligou národů v Ženevě.

Ministerstvo vnitra České republiky umožnilo Výboru přístup do svých archivů a studium poválečných dokumentů. Této činnosti se z pověření Konfederace politických vězňů a Výboru „Oni byli první“ ujala členka Výboru Olga Hulínová, která působila v letech 1991–1993 v dokumentační komisi Konfederace politických vězňů a v letech 1993–1994 pokračovala ve Středisku pro dokumentaci protiprávnosti komunistického režimu při Ministerstvu spravedlnosti České republiky. Díky její pečlivé práci vznikl první tzv. částečný abecední seznam 215 odvečených osob, a to bez rozdílu jejich národnosti. V seznamu byly zastoupeny osoby nejen ruské, ale i ukrajinské, běloruské, arménské nebo gruzínské národnosti.

Získání hodnověrných údajů umožnilo pustit se do poněkud riskantní a diplomatickým pravidlům neodpovídající akce – jménem Střediska pro dokumentaci protiprávnosti komunistického režimu a občanského sdružení „Oni byli první“ předložit na ruském velvyslanectví žádost o zjištění osudu odvečených. Ke jménu každé osoby byl vypracován čtyřstránkový rusky psaný dotazník, který obsahoval deset dotazů včetně ponechání volného místa pro odpovědi. Dotazník byl podepsán jmény Vladimíra Bystrova a Bohuslava Hubálka, tehdejšího ředitele Střediska pro dokumentaci protiprávnosti komunistického režimu. Rusky psaný dotazník byl adresován Vojenskému kolegiu Vrchního soudu Ruské federace. Na první stránce každého jednotlivého dotazníku bylo uvedeno jméno a nezbytné údaje zadrženého. Dotazy se týkaly upřesnění oficiálního data zatčení a orgánu, který zatčení prováděl, znění rozsudku a jeho případné revize, místa věznění, v případě úmrtí se mělo uvést místo, doba, příčina a eventuálně i místo pohřbení. Kromě těchto logických dotazů jsme s jistou dávkou zlomyslnosti uváděli i dotazy, u kterých jsme předem věděli, že na ně nedostaneme odpověď. Byly to však dotazy zcela běžné ve státech s demokratickou tradicí. Byly to dotazy toho typu, zda byl při zatýkání nějaký český k tomu určený orgán, zda se soudního procesu účastnili svědci obžaloby a obhajoby, zda byly o výsledku soudního jednání informovány příslušné československé orgány nebo jaké důkazy o provinění byly obžalovanému předloženy.

Vzpomínková akce u pamětních desek na zdi domu v Rooseveltově ulici č. 597/27-29 v Praze 6, Bubenči, u mikrofonu Vladimír Bystrov – 11. 5. 1996

Zdroj: Archiv Anastázie Kopřivové

Příslušný počet dotazníků odnesli V. Bystrov a B. Hubálek 31. října 1994 na předem domluvené setkání, kde byly dotazníky předány velvyslanci Ruské federace s žádostí o jejich doručení příslušným institucím. Byl to pozoruhodný zážitek nejen pro nás, ale především pro ruského velvyslance, protože se předávání účastnil i kameraman České televize, který vše pilně natáčel. Pro úplnost je třeba říci, že v průběhu roku se necelá třetina dotazníků vrátila vyplněná, ale zbývající se po několika urgencích nevrátily vůbec nebo se vrátily vyplněné neúplně nebo s poznámkou, že se o dané osobě nepodařilo nic zjistit. Dotazníková akce byla jedinou akcí, kdy Výbor „Oni byli první“ jednal s ruským velvyslanectvím. V. Bystrov se dalším vzájemným kontaktům důsledně vyhýbal a zastával názor, že to byla právě poválečná Československá republika, která se zbaběle nezastala svých občanů – Rusů s československým státním občanstvím. Nutno přiznat, že právě tento postoj vzbuzoval nejvíce pochybností a záporných reakcí části české veřejnosti, protože údajně nebral v úvahu celkovou poválečnou situaci.

Pracovní plány, které V. Bystrov předložil Výboru a později i veřejnosti, byly maximalistické a v navrhovaném rozsahu těžko realizovatelné. Nebraly v úvahu složení a počet aktivních členů Výboru, jejich časové možnosti, vzdělání a zaměření ani náročnost finančního zajištění. V plánu činnosti bylo uvedeno vypracování a vydání osmi až deseti publikací věnovaných celkové historii ruské emigrace v meziválečné Československé republice nebo jednotlivým význačným osobnostem z řad odvlčených (např. diplomat Vladimír Trifiljevič Rafalský, ředitel byzantologického ústavu Nikolaj Jefremovič Andrejev, generál Sergej Nikolajevič Vojtechovský nebo spisovatel Konstantin Alexandrovič Čcheidze). Uvažovalo se o umístění pamětních desek na budovy, kde působily významné ruské instituce (např. na budovách bývalých ruských gymnázií v Moravské Třebové, v Praze Strašnicích a na Pankráci, na družstevním ruském tzv. Profesorském domě v Praze-Bubenči nebo na pravoslavném kostele na Olšanském hřbitově). Výbor se zapojil do vyjednávání o další existenci pravoslavné kaple v suterénním prostoru tzv. Profesorského domu a o ochraně významných hrobů. Ve spolupráci s Českou televizí se uvažovalo o přípravě dokumentárních filmů, o organizaci výstav nebo dokonce o založení muzea. Navíc pouhé vyřizování rozsáhlé tuzemské i zahraniční korespondence bylo časově náročné a vyžadovalo nejen dobrou znalost dané problematiky, ale navíc i znalost ruštiny.

V letech 1993 a 1994 nebyla v rozpočtu ministerstva kultury ani ministerstva financí plánována žádná stálá podpora činnosti Výboru. Později byla na jednotlivé plánované akce získávána finanční podpora, jejíž čerpání bylo třeba vždy přesně vyúčtovat.

I když byly výše uvedené výchozí maximalistické plány nesplnitelné, přece jen si výčet činností za pouhých čtrnáct let existence Výboru zaslouží uznání.

Výboru se podařilo prezentovat problematiku odvlčených na třech velkých výstavách.

První výstava se uskutečnila v roce 1992 v Příbrami, kde tehdy díky iniciativě Konfederace politických vězňů vzniklo Muzeum třetího odboje, které se věnovalo dokumentování represí po roce 1948. Výbor „Oni byli první“ připravil pro tuto stálou výstavu úvodní panely, které se týkaly předcházejícího období let 1945 až 1948. Výstava byla zprvu umístěna do objektu vybudovaného v padesátých letech pro sovětské odborníky a poradce, kteří dožírali na těžbu uranové rudy pro Sovětský svaz a zároveň na využití politických vězňů umístěných v okolních táborech nucených prací (např. Bitýz a Vojna). Později byly exponáty muzea přestěhovány do důstojnějších prostor objektu záměčku Ernestinum (Příbram 1, Tyršova 106). Výbor „Oni byli první“ tam v r. 1998 získal pro panely a vitríny své expozice *Z Čech do gulagu* samostatnou místnost.

Druhá výstava věnovaná českému a slovenskému exilu (*Exil do Československa a exil z Československa ve 20. století*) se konala od 19. ledna do 31. března 2003 v Brně v Muzeu českého, slovenského a rusínského exilu 20. století. Byl to velkorysý pokus zdokumentovat cesty a příčiny přesunů obyvatelstva na československém státním území. Byly zdokumentovány odjezdy z ekonomických důvodů (za prací) i z důvodů politických, budování existence v novém prostředí, udržování kontaktu s původním domovem (hromadné organizované odjezdy nebo útoky přes hranice, krajanské spolky, exilový Sokol a Skaut, politické organizace a exiloví představitelé politických stran, rozhlasové vysílání Hlasu Ameriky, BBC atd.). Výboru se podařilo organicky začlenit problematiku Ruské pomocné akce na podporu emigrace z Ruska v období let 1918 až 1945 a doplnit ji vlastně o „druhou“ emigraci mladého pokolení potomků, kteří se ruským emigrantům narodili v Československu a kteří po roce 1945, 1948 nebo 1968 odešli na Západ. Československo považovali za svůj domov, někteří zde zanechali své stárnoucí rodiče a přátele z dětství a mládí, s nimiž udržovali styk a často jim i finančně pomáhali. V následujícím roce se tato výstava přestěhovala do Prahy a Pražané měli možnost se s ní seznámit ve Starém Městě v prostorách Clam-Gallasova paláce v Husově ulici č. 20.

Velmi úspěšná byla výstava realizovaná Výborem „Oni byli první“ v roce 2003, věnovaná osobnosti československého armádního generála Sergeje Vojtechovského, který byl od roku 1927 zemským velitelem v Brně a od roku 1935 posledním zemským velitelem v Praze. Patřil k té části české generality, která nesouhlasila s mnichovskou kapitulací. Svůj postoj vyjádřil stručně a výstižně: „O hranicích se nevyjednává, za hranice se bojuje.“ Také on byl v roce 1945 odvezen a zemřel v gulagu. V roce 2003 uplynulo 120 let od jeho narození. Výstava se konala v suterénních místnostech kostela sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici v Praze (Národní památník obětem heydrichiády) a souvisela s udělením Řádu Bílého lva 3. třídy ve vojenské skupině *in memoriam* generálu Vojtechovskému, ke kterému došlo díky iniciativě a návrhu Výboru „Oni byli první“. Řád přebíral na slavnostním shromáždění ve Vladislavském sále jménem Výboru V. Bystrov a potomkům generála Vojtechovského, kteří žijí ve Spojených státech amerických, byl řád předán při jejich

návštěvě Prahy. Ve stejné době Výbor inicioval umístění pamětní desky na bývalé budově zemského vojenského velitelství v Brně, ke kterému došlo v roce 2004.

V roce 2002 byly díky iniciativě Výboru připomenuty i zásluhy dalších důstojníků československé armády. Z rozkazu ministra obrany ČR byly uděleny Záslužné kříže in memoriam podplukovníku A. Škelenkovi, podplukovníku K. Kapninovi a štábnímu kapitánovi M. Petrovovi, kteří rovněž zahynuli v gulagu.

Z původně plánovaných sborníků se v roce 1995 podařilo vydat studii Bohdana Zilynského „Ukrajinci v Čechách a na Moravě (1898)1917–1945(1994)“ a v roce 2002 rozsáhlou monografii *Zírající do slunce: Život a dílo Konstantina Čcheidzeho* autorů Vladimíra Bystrova a Jiřího Vacka. O další publikace se postaral V. Bystrov osobně a bude o nich ještě pojednáno.

Počet zamýšlených pamětních desek se podstatně snížil. Díky Výboru se v Praze na dvou místech objevily pamětní desky věnované odvlečeným. Graficky a výtvarně jednotné pamětní desky s totožným textem v české a ruské verzi navrhla skupina posluchačů Akademie výtvarných umění. Jsou umístěny na pravé boční stěně kostela Zesnutí Přesvaté Bohorodice na Olšanských hřbitovech a na fasádě bývalého tzv. Profesorského domu v Rooseveltově ulici č. 27–29 v Bubenči. Vznikla tak pietní místa, kde se každoročně 11. května konají shromáždění věnovaná památce obětí sovětských represí. Právě 11. května 1945 bylo v Praze zahájeno zatýkání. Pamětní desky odhaloval v jubilejním roce 1995, kdy od konce války a od zatýkání uplynulo padesát let, tehdejší předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky Milan Uhde. Tradici shromáždění dodržoval Výbor po celou dobu své existence a bývala to slavnostní shromáždění s kladením věnců, se zastoupením čestné stráže Armády České republiky a hudby Hradní stráže. Nikdy nechyběl věnec Kanceláře prezidenta republiky a prezident Václav Klaus se účastnil osobně. Podobné vzpomínkové akce probíhají doposud, ale už v jiné režii a s menší publicitou a pompou.

Pamětní desky, vyrobené z tvrzeného epoxidu, začaly v průběhu třiceti let své existence postupně chátrat. Vlivem změn počasí a teplot se začal jejich povrch odlupovat. Zvláště patrné to bylo na deskách, umístěných na nezastíněné fasádě domu v Bubenči. Při pietním setkání v neděli 11. května 2025 došlo k slavnostnímu odhalení nových, tentokrát kvalitních kovových desek. K výměně došlo díky vstřícnému postoji zastupitelstva Městské části Prahy 6, kterému Výbor v r. 1994 předal desky do vlastnictví a péče.

9. března 1995 na své 26. schůzi zaujala k dané problematice stanovisko Poslanecká sněmovna PČR, která ústy svého předsedy Milana Uhdeho vyslovila „hlubokou úctu památce všech obětí a hlubokou účast pozůstalým“. V. Bystrov to považoval „za výchozí bod i pro jednání o případném odškodnění obětí“. Stát skutečně prokázal vstřícnost a vdovám po odvlečených upravil starobní důchody na úroveň českých vdov stejné kategorie. Státní pokladnu to příliš nezatížilo, protože se úprava důchodu týkala jen sedmi (!) přeživších vdov.

Vzpomínková akce před kostelem Zesnutí Přesvaté Bohorodice na Olšanských hřbitovech, u mikrofonu prezident Václav Klaus, třetí zleva místopředsedkyně Konfederace politických vězňů Naděžda Kavalírová, první zprava místopředseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Jan Kasal – 13. 5. 2008

Zdroj: Archiv Anastazie Kopřivové

Tamtéž, čestná stráž u pamětní desky na zdi kostela – 13. 5. 2008

Zdroj: Archiv Anastazie Kopřivové

S růstem popularity činnosti Výboru vzrůstalo zároveň množství korespondence s tuzemskem a zahraničím. Výbor se aktivně zapojil do soudních sporů mezi obyvateli tzv. Profesorského domu v Bubenči a pravoslavnou církví, která od čtyřicátých let využívala suterénní místnost k bohoslužebným účelům, i do jednání s hřbitovní správou, která postupně likvidovala nezaplacené ruské hroby. Mnoho dopisů bylo psáno rusky a rusky jsme na ně také odpovídali, úspěšně pokračovala také spolupráce s televizí a rozhlasem. Informace o činnosti Výboru se pravidelně objevovaly na stránkách denního tisku a V. Bystrov a další členové Výboru se účastnili vystoupení a besed v televizi.

Velký zájem vyvolaly dokumentární filmy Dagmar Průchové *Vzkříšení světa zmizelých* (původní název *Hoře z rozumu*) a *Irma aneb Malá historie velkých dějin*, který získal v roce 1998 výroční cenu Vox humana.

Dále bylo třeba udržovat styk s tuzemskými a zahraničními spřátelenými organizacemi, účastnit se besed a přednášek, odpovídat na písemné dotazy, vyřizovat běžnou korespondenci, což odčerpávalo hodně času, zvláště když uvážíme, že se na ní podílelo jen 5–9 ochotných a schopných dobrovolníků.

Osvětová činnost Výboru vrcholila koncem devadesátých let a na začátku nového tisíciletí. V té době jí veřejnost věnovala svůj zájem a podporu. Díky grantům vyšla řada publikací, jejichž autorem byl Vladimír Bystrov, který se publikační činnosti věnoval s mimořádným osobním nasazením. Od roku 1999, kdy vyšla první kniha s názvem *Z Prahy do Gulagu aneb Překáželi* (335 s.), vyšlo během deseti let šest dalších knih. Poslední z roku 2009 *Sovětská brutální svévole a československý ustrašený králíček aneb Pokus o esejistický výklad* (313 s.) vyšla rok před autorovou smrtí. Pokud spočítáme celkový počet stránek všech knih napsaných v tomto období, dojdeme k číslu více než 2 500 vytištěných stran. Do tohoto počtu nejsou započítány stránky textů publikovaných v novinách a časopisech. Nejedná se o práce historické, ale o populární publicistiku. Pozorný čtenář jistě zaznamenal stále se stupňující naléhavost a útočnost, která souvisela s další iniciativou.

V roce 2002 zahájil V. Bystrov a tým i Výbor „Oni byli první“ poslední akci. Byla to snaha zařadit oběti gulagu mezi žadatele o odškodnění, které stát uděloval československým občanům (členům PTP, nespravedlivě odsouzeným pracovníkům uranových dolů apod.). Reakce společnosti na tuto žádost už nebyly tak jednoznačné jako v předchozích letech a překonání překážek si vyžádalo čtyři roky usilovného vyjednávání a zpřesňování podmínek. Jednou z možností, kterou původně navrhol V. Bystrov, bylo založení zvláštní nadace, ze které by bylo odškodnění hrazeno a výsledné náklady by byly předloženy Ruské federaci, tj. zemi, která měla prospěch z otrocké práce odvečených. Vždyť Německo se podobným způsobem vyrovnalo a odškodnilo osoby totálně nasazené na práci v Německu. Zkušenosti se Sovětským svazem a nástupnickou Ruskou federací však byly zcela jiné a neochota platit jakékoli dluhy byla všeobecně známá. Výzvy, které v té době V. Bystrov rozesílal, byly stále naléhavější. Neustále zdůrazňoval „dluh českého státu vůči obětem“, vyčítal

české společnosti, že je „natolik soustředěná na sebe [...] že ztratila historickou paměť“, že „česká politická reprezentace kromě projevů účasti nemá vůli jakkoli hlouběji kvalifikovat a zmírnit následky těchto křivd, odvolávajíc se přitom na nemožnost nápravy nespravedlností před uchopením moci komunisty v roce 1948“. Používal termíny „prosovětský oportunismus“ nebo „mravní kapitulantství“. Posun ve vyjednávání zřejmě způsobily úspěšné podpisové akce, kde se objevily podpisy všeobecně známých a vlivných osobností českého a slovenského veřejného života.

Když se objevily první náznaky vstřícnosti, byli z možnosti podat žádost vyloučení potomci odvečených, kteří neměli československé občanství a kteří žili v ČSR pod ochranou tzv. Nansenových pasů. Potomci československých občanů si mohli o odškodnění zažádat, ale k žádosti museli přikládat řadu soudně ověřených dokladů o době zatčení nebo délce jeho trvání, protože podle toho se vypočítávala výše finanční kompenzace. Ti, kterým se před lety vrátily vyplněné a orazítkované dotazníky z ruského velvyslanectví, měli tímto způsobem podání žádosti usnadněno. Ně kterým se ale žádanou dokumentaci získat nepodařilo a celou akci tak raději vzdali.

V. Bystrov považoval tento postup za zbytečný a byrokratický a nařkl Českou správu sociálního zabezpečení, která žádosti vyřizovala, že tak činí záměrně a úmyslně, jen aby proces co nejvíce zdržovala. Vyřizování vzájemných obvinění bylo zdlouhavé a nepříjemné a všichni si asi oddechli, když byla alespoň část žádostí do roku 2005 kladně vyřízena.

Závěrečné období činnosti Výboru je spojeno s postupující nemocí V. Bystrova. V říjnu 2007 se vzdal své funkce ve Výboru a ke dni 16. října 2007 přestalo občanské sdružení existovat. 28. října 2007 byl Vladimíru Bystrovovi ve Vladislavském sále Pražského hradu propůjčen Řád T. G. Masaryka za vynikající zásluhy o rozvoj demokracie, humanity a lidská práva.

Vladimír Bystrov se narodil 7. srpna 1935 a zemřel 1. června 2010 ve věku 75 let. V tomto roce uplynulo od jeho smrti patnáct let a devadesát let od jeho narození. 1. června 2025 ve 13 hodin se rozezněl zvon na zvonici kostela sv. Mikuláše na Malé Straně – bylo to zvonění za Vladimíra.